

VRIENDELIJKE OPMERKING.

't Gebeurt herhaaldelijk, dat brieven, bestemd voor den Secretaris of den Penningmeester, gericht worden tot den Voorzitter van het Genootschap.

Men gelieve te bedenken, dat de Voorzitter-Conservator toch al z'n handen vol heeft en, hoe 't voor den goeden loop van zaken, noodig is, dat elk bestuurslid onzer vereeniging alléén en uitsluitend belast blijve met datgene, wat onder zijn ressort behoort.

DE VOORZITTER.

INTERESSANTE VONDSTEN.

I. Op den St. Pietersberg.

De St. Pietersberg is van binnen en van buiten al vaak bekeken en beschreven.

Eeuwen en eeuwen lang hebben blokbrekers in z'n ingewanden gewroet, van uit z'n binnenste tal van fossiele merkwaardigheden aan den dag gebracht.

Al die merkwaardigheden, in vele boeken beschreven en afgebeeld, vormen lange lijsten, zóó lang, dat 't bijna 'n hope-looze zaak mag genoemd worden ze nog langer te willen maken.

Wat er op natuurhistorisch gebied, aan dood en levend materiaal, huist op rug en in flanken van dezen eerbiedwaardigen bergreus is enorm.

't Onderzoek daarvan was voor geologen en palaeontologen 'n waar genot.

Botanici konden er zich vermeien in de vondst van de meest verscheiden planten.

Dierkundigen van diverse pluimage troffen er op zoölogisch gebied allerlei verrassingen aan.

Dat zoeken en vinden, gepaard gaande met determineeren en beschrijven heeft zóó lang geduurd en is zóódanig uitgedijd, dat 't haast onmogelijk lijkt, uit natuurhistorisch oogpunt, over den St. Pietersberg nog iets nieuws te vertellen.

En tòch... hebben we over den St. Pietersberg nog iets nieuws te zeggen óók op dit gebied.

* * *

Naar den kant toe van de Jeker, niet verre van den vroegeren zoo bekenden, nu jammer genoeg ingestorten toegang tot den berg, bevindt zich, in 't middenterras 'n mergelontginning.

Van uit deze groeve loopt heelemaal over den rug van den berg heen, naar 't kanaal toe, aan de andere zijde, een z.g. „luchtspoor”.

Voor den aanleg van dit spoor moesten er groote graafwerken plaats vinden.

Deze graafwerken gebeurden, behalve in mergel, ook in grind en in op löss gelijkende leemlagen.

Eenmaal was heel de St. Pietersberg van boven bedekt met löss.

In den loop der eeuwen verhuisde dit löss naar de zijden, de flanken van den berg en ligt er, sindsdien, opeengehoopt als hellingen-leem.

Grootere en kleinere steenen welke zich in dit leem bevinden wijzen op 't feit, dat water aan de verplaatsing niet vreemd is geweest.

In dit leem nu deden we 'n zeer interessante vondst.

We troffen er n.m.l. ontelbare beenderen in aan.

Hunne hoeveelheid valt bij geen mogelijkheid te benaderen. Hier liggen ze verspreid, ginds zitten ze in meer dan vuistgrootte klonters; soms zijn ze door löskalk tot groote brokken met honderden maal honderden saamgekit.

De leemmassa, waarin deze beenderen zitten, ligt op vast hard tufkrijt.

Niet minder merkwaardig is 't feit, dat zich op 'n bepaalde plaats, tusschen leem en hard-vast tufkrijt, 'n plek bevindt, bestaande uit fijn poederachtige mergel, waarin 't eveneens krioelt van zoo'n zelfde beentjes.

Professor Max Weber, die zich voor de vondst ten eerste interesseert, meent dat de beenderen afkomstig zijn van padden en kikkers van waterratten en mollen en zeer waarschijnlijk van nog andere dieren. Welwillend heeft hij zich met de determinatie belast.

't Resultaat wordt later bekend gemaakt.

Behalve beenderen vonden we in leem en mergel ook schelpen. Uit 'n voorop gezet onderzoek meenen we te kunnen besluiten, dat zij zijn van *Helix hortensis*, *Helix hispida*, *Cionella lubrica* en *Clausilia* sp.

Hoe nu zijn de beenderen daar ter plaatse terecht gekomen?....

We hadden het genoeg Professor Molengraaff de plek te laten zien.

Hij meent dat vroeger, toen de bergrug nog bedekt was met löss, zich op dien rug plassen en poelen hebben bevonden. Deze plassen en poelen moeten de woonplaats zijn geweest van ontelbare *Rana*'s en *Bufo*'s.

Ook *Arvicola Amphibius* was hier in haar element, terwijl *Talpa*'s best in de buurt konden huizen.

De beenderen, welke thans in 't leem der berg-helling gevonden worden zijn van deze dieren afkomstig.

Met 't löss spoelden ze door groote watermassa's naar de plek waar ze nu liggen.

We hebben in de twee laatste jaren heel wat löss en hellingleem bekeken en onderzocht.

Slechts éénmaal troffen we daarin aan 'n zelfde vondst als waarvan we hier gewaagden.

In Juli l.l. toch ontdekten we, óók in hellingleem, aan de andere zijde van den berg, vlak bij de groeve St. Pieter, zoo'n zelfde beentjes. Klaarblijkelijk echter waren ze afkomstig van één enkel individu.

Professor Weber zal ook deze nader onderzoeken.

Eigenaardig is 't dat we tot nog toe slechts één kaakbeen konden ontdekken, waarschijnlijk afkomstig van een mol. Ook tanden zijn uiterst zeldzaam. We bezitten op den oogenblik verscheidene kilo's beentjes. In heel dat materiaal zagen we nog maar twee tanden.

Alevel, 'n verder geduldig zoeken zal zonder twijfel nog wel verrassingen opleveren.

II. In 't Bosscherveld.

Onze niet genoeg te waardeeren Limburgsche geoloog en palaeontoloog, wijlen Casimir Ubaghs publiceerde in 1884: „l'âge et l'homme préhistoriques et ses ustensiles de la station lacustre près de Maestricht.”

In dit werk geeft hij 'n doorsnee van de huidige grind- en lössgroeve „Belvédère”, alsmede van 't Bosscherveld, vlak tegenover deze groeve.

't Bosscherveld bestaat daar, behalve uit humusgrond, zegt hij, uit:

a. verplaatst leem waarin landmollusken; ter dikte van 1,50—2 M.;

b. witachtige kalkrijke klei, met land- en watermollusken; ter dikte van 0,50—0,75 M.;

c. grijze kalkrijke klei, plaatselijk blauwachtig (vivianiet! J. Cr.) naar de basis toe fijn zanderig grijs, waarin watermollusken, beenderen van herten, ossen, runderen, varkens, paarden; ter dikte van 0,50—0,80 M.;

d. grijs zand, plaatselijk rood door ijzeroxyde, waarin overblijfselen van hout van eiken en hazelnoten en eikels zelf. Er komen menschen- en dierenknooken in voor, hertengeweiën, alsmede voorwerpen voor huiselijk gebruik; ter dikte van 0,30—0,40 M.;

e. Alluviaal grind ter dikte van een noot tot een ei, in de bovenlaag vermengd met grijs kwartsrijk zand, plaatselijk banken van ijzeroxyde bevattende, terwijl soms 't grind door dit ijzeroxyde is aaneengebakken. Er zitten beenderen van menschen en van dieren in en weer voorwerpen voor huiselijk gebruik zooals potten van zeer primitieven aard, alsmede hertengeweiën, welke door den mensch bewerkt zijn; ter dikte van 3—4 c.M.

We hebben 't genoegen gehad onlangs deze plaats terug te vinden.

Dankbaar maken we melding van 't feit, dat de Directie van „Belvédère” ons welwillend behulpzaam was bij ons onderzoek en daarvoor opgravingen liet doen. Wij konden constateeren dat de gegevens van Ubaghs over 't algemeen zeer juist zijn.

Wat aangaat de lagen b en c zou er omtrent haar samenstelling wellicht te discussieeren vallen, alsmede over 't „alluviale” grind uit laag e. (Wij houden 't eerder voor diluviaal). Ubaghs vond destijds in deze lagen 25 verschillende land- en watermollusken.

Met zekerheid hebben wij er daarvan nu al is teruggevonden.

Behalve 4 nog niet gedetermineerde soorten zijn 't: *Helix nemoralis* Müll; *Helix hortensis* Müll; *Helix fruticum* Müll; *Helix ericetorum* Müll; *Helix hispida* L.; *Patula rotunda* Müll; *Linnaea ovata* Drap; *Linnaea stagnalis* L.; *Succinea Pfeifferi* Rosm.; *Bythinia tentaculata* L.; *Sphaerium rivicola* Leach; *Ancylus fluviatilis* Müll; *Neritina fluviatilis* L.; *Unio batavus* M. et R.

Naast een groot aantal nog niet gedetermineerde beenderen verzamelden wij een kaak met tanden van een hert, een tand van een varken en van een paard.

Als straks 't Museum gerestaureerd is stellen we ons voor daarin 'n heel aparte afdeling onder te brengen van 't op natuurhistorisch gebied zoo merkwaardige Bosscherveld.

Zoo'n zelfde afzonderlijke afdeling verdient niet minder.

III. „Belvédère”.

„Belvédère” is in de literatuur maar weinig of niet bekend. Vondsten daar vroeger al gedaan, staan vermeld uit „de groeve Baeten en Laliu” of alleen „Laliu” veelal ook als plaats gehad hebbende onder Caberg en Smeermaas.

De heeren Baeten en Laliu waren destijds directeurs der löss- grind- en mergelgroeve, welke teitelijk „Belvédère” heet. „Belvédère” ligt ononder de parochie Caberg, eene wijk der gemeente Oud-Vroenhoven en heet met Smeermaas, een Belgisch dorp vlak in de buurt, niets te maken.

Dit om verwarring te voorkomen en aan de plaats den naam te geven, welke haar toekomt.

„Belvédère” is voor geologen en palaeontologen 'n eenige, 'n klassieke plek, waaraan een bezoek door liefhebbers, niet genoeg kan aanbevolen worden.

Geen terrein in heel 't land is meer geschikt voor geologische studies dan wel „Belvédère”.

Massa's merkwaardige diluviale vondsten hebben hier plaats gehad.

De meeste dier vondsten zijn jammer genoeg naar wijd en zijd verspreid en terecht gekomen in binnen- en buitenlandse musea. Gelukkig is ons museum, weer dank der Directie, thans in 't bezit van enkele kostbare voorwerpen in „Belvédère” gevonden.

Zoo kregen we o.a. in den laatsten tijd 't fragment van schedel en kaak (waarin drie tanden) van een *Elanoceros*, een stuk slagtaand van 'n *Elanomouth*, een mooi stuk hertengewei, terwijl de steenen van allerlei soort, waarin de meest verscheiden overblijfsels van diertjes aard in de groeve „Belvédère” gevonden, legio zijn.

Als we eenmaal in staat zijn 'n catalogus van 't museum uit te geven zal 'n groot gedeelte daarvan ingenomen worden door 'n lange, zeer lange lijst der Belvédèrische vondsten.

'n Beetje Westwaarts van de al lang bestaande groeve „Belvédère”, vlak achter de fabriek van den zelfden naam, is men sinds ettelijke weken begonnen met 'n nieuwe leem- en lössontginning.

Leze ontginning belooft voor 't Museum allerbangrijkst te worden.

tot nog toe hebben de afgravingen hier plaats in lössachtig heiligeem. Benevens tal van nog te determineeren beenderen kwam er op 'n diepte van 4,50 M. onder de oppervlakte een mooi hertengewei uit te voorschijn.

Waar de Directie belangloos 'n premie geeft aan den werkman, die iets vindt, geschikt om in ons Museum te worden ondergebracht, hebben we alle hoop dat haar lofwaardige pogingen om 't Natuurhistorisch Museum te Maastricht meer en meer interessant te maken, niet zonder succes zullen blijven.

JOS. CREMERS.

TWEE MOOIE VONDSTEN OP EEN NAMIDDAG.

De namiddag van 4 Aug. II. heeft veel goedge maakt, wat door het ongunstige weer in Juli bedorven is.

Een zeldzaam kevertje en een nog zeldzamer vlieg kwamen mij schadeloos stellen voor zoovele mislukte pogingen, om in de totaal verregende anders zoo vruchtbare Juli-weken toch nog iets goeds te vangen.

Ofschoon het weer ook thans volstrekt niet schitterend was — tenminste voor mijn vliegennetje